

Реверчук С. К.

*доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри банківського і страхового бізнесу,
Львівський національний університет імені Івана Франка
м. Львів, Україна*

Бокало А. В.

*лаборант кафедри банківського і страхового бізнесу,
Львівський національний університет імені Івана Франка
м. Львів, Україна*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-483-5-21>

СОЦІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ БАНКІВНИЦТВА В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

1. Інформаційні ресурси про діяльність банківської системи все більше використовується науковцями, регулятивними органами, фірмами і домогосподарствами, консультантами, викладачами і студентами університетів. Популярність та інтерес до банківського бізнесу потребує налагодження інформаційної взаємодії усіх суб'єктів ринкової економіки. Сучасний інформаційний простір можна досить ефективно розвивати за допомогою експертних даних про банківську систему. В цьому зв'язку в Україні стає необхідністю прозора банківська політика. Одним із інструментів досягнення цього є моніторинг банківської політики і діяльності. Досвід іноземного банківництва переконує у необхідності розвивати банківську прозорість, яка передбачає доступність інформації для державних установ, суб'єктів бізнесу, зокрема, домогосподарств [5, с. 212–213].

2. Інструментами збору інформації є баланси банків, звітність, статистичні спостереження, опитування, анкетування, моніторинг банківської політики та соціальних процесів тощо. Особливе значення в цьому відводиться моніторингу банківської політики і банківської інформації. Банківська інформація у цифровій економіці має бути не тільки прозорою, а й доступною, оперативною [1]. За 2020–2024 р. в Україні кількість банків зменшилась з 75 до 61, а кількість відділень зменшилась з 7 327 до 5 011 відділень. У період з лютого 2022 року по грудень 2024 року банківський сектор України зазнав значних змін, зумовлених повномасштабним вторгненням Росії. Станом на 1 січня

2022 року в Україні функціонувало 67 банків із загальною кількістю 6 685 відділень, тоді як, станом на 1 січня 2025 року кількість банків скоротилася до 62, а кількість відділень – до 5 011. Це означає, що за час повномасштабної війни кількість банківських відділень зменшилася на 1 674 одиниці, або на 25% [4].

3. Професійна банківська оцінка є точним барометром банківської інфраструктури. Соціологія банківського бізнесу формується на основі складання оглядів: кон'юнктури, довіри споживачів банківських продуктів і послуг, оглядів банківської політики, використання експертних оцінок тощо. Система соціального кредиту - це така система оцінювання окремих домогосподарств або громадян за різними кількісними і якісними параметрами, величини яких формуються з інструментів масового спостереження і використовують технологію аналізу великих даних, вперше ця методологія почала застосовуватись у Китаї (2010-і роки) у різних сферах, в т.ч. у комерції, банківництві [2].

4. Соціологічні методи дослідження банківського бізнесу є досить дорогавартісними і доступні не всім і тому є елітарними. В цьому зв'язку розвиваються опитування банкірів та їх клієнтів. Водночас широко поширені нині експертні оцінки розвитку банківництва, які за своєю інформацією є досить поверхневими. І це є їх значним недоліком [1].

5. В традиційній соціології об'єктом соціології є фізична особа. Будь-які оцінювання у банківництві, на відміну від статистичної банківської інформації, відображають в значній мірі соціальну інерцію, і тому є добротною основою для складання банківських прогнозів. Система моніторингу, яка прийшла в соціологію з технічних наук, задумувалась для контролю за технічними процесами. За допомогою моніторингу банківської діяльності попереджуються накопичення негативних явищ і процесів у банківському бізнесі.

6. Актуальними інструментами банківської соціології у цифровій економіці є: банківський моніторинг, схильність населення до заощадження – це частка заощаджень населення в доходах, експертні оцінки, очікування (інфляційні, інвестиційні, політичні, соціологічні та інші) тощо. Серед банківського експертного оцінювання актуальними є оцінювання: безпеки кредиторів і вкладників, політики рефінансування, прогнозування банківської діяльності [3].

7. До основних актуальних напрямів соціологічного дослідження банківництва належать: соціальні аспекти банківського бізнесу, соціальний банківський капітал, соціально-орієнтований банківський бізнес, соціальне кредитування, соціальні депозити, соціальні інвестиції,

соціальний захист банківської діяльності. Окрім того до соціології банківництва належать: спеціальні опитування банкірів; анкетування банківських працівників; проведення експертних оцінок; здійснення банківського моніторингу та прогнозування. До соціології банківництва також належать: соціальні депозити, соціальні кредити і соціальні інвестиції [5, с. 220].

Отже, соціологія банківництва – це: моніторинг банківського бізнесу; експертні оцінки банківської діяльності; банківська статистика НБУ; огляди (банківської кон'юнктури, банківської довіри, банківської політики, банківського інвестування, банківського кредитування, банківської депозитної діяльності та ін.). Під впливом низки внутрішніх і зовнішніх чинників соціологія банківництва та її інструменти зазнають динамічних та істотних змін.

Література:

1. Ізюмцева Н., Кардаш М. Дослідження напрямків вдосконалення управління в банківських установах: соціально-психологічні аспекти. Збірник наукових праць «Фінансово-кредитні системи: перспективи розвитку». DOI: <https://doi.org/10.26565/2786-4995-2023-4>

2. Казьмірова О. М. Соціологічні дослідження кредитної поведінки: проблеми і перспективи. *Вісник НТУУ «КПІ», Політологія. Соціологія. Право*. Випуск 2 (42) 2019, С. 18–21.

3. Туролев Г. О. Соціалізація фінансових відносин: теоретичні аспекти. *Економіка та суспільство*. 2024. Випуск 67. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-168>.

4. Офіційний сайт НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/>

5. Arvind Ashta, Heinz Herrmann. Artificial intelligence and fintech: An overview of opportunities and risks for banking, investments, and microfinance. 2021. Volume30, Issue3, Special Issue: Artificial intelligence in finance. P. 211–222. DOI: <https://doi.org/10.1002/jsc.2404>